

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ ÉS ELŐREJELZÉS

2010. szeptember

- kivonat -

Készítette

**a VITUKI Nonprofit Közhasznú Kft.
Hidrológiai koordinációs és állapotértékelési
Szakágazat
és az
Alsó-Tisza vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi
Igazgatóság**

**Budapest, Szeged
2010. szeptember 6.**

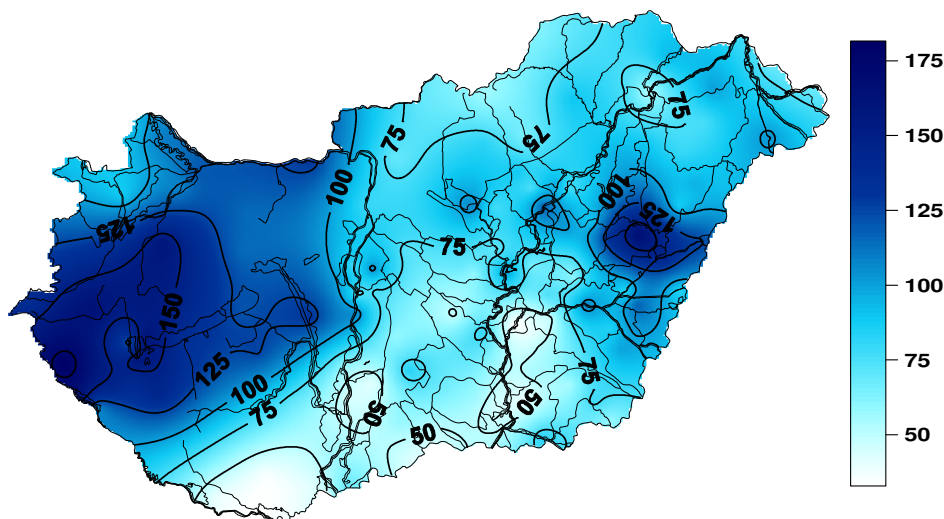
1. HELYZETÉRTÉKELÉS

Csapadék

2010 augusztusában a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 32 mm (Kunszentmárton) és 182 mm (Iklódbördőce) [Zala m.] között alakult, az országos területi átlagérték 87 mm volt, amely 33 mm-rel (61 %-kal) több az augusztusi átlagnál.

A hónap folyamán lehullott csapadék mennyiségének térbeli és időbeli eloszlása meglehetősen változékonyan alakult. A havi csapadékösszeg általában meghaladta a sokévi augusztusi átlagot. A legtöbb csapadék a Nyugat-Dunántúlon és a Tiszántúl középső részén hullott. Az átlagosnál kevesebb csapadékot jegyeztek fel az ország déli részén, legszárazabb volt a Dráva mellék, ezen belül az Ormánság területe.

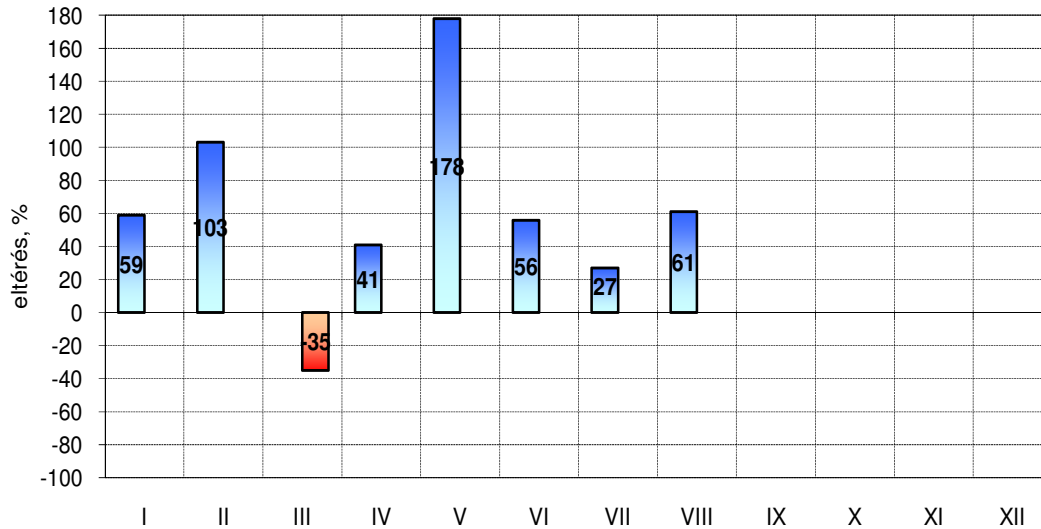
A 2010. augusztus havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása

Országos áttekintésben az augusztusi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (31 mm) Sellye, a legnagyobb csapadéktöbblet (127 mm) Kaba állomáson fordult elő.

A következő szövegekői ábrán a 2010. január-augusztus időszakra havi bontásban mutatjuk be a csapadékösszeg országos területi átlagértékének relatív eltérését a sokévi középértéktől.

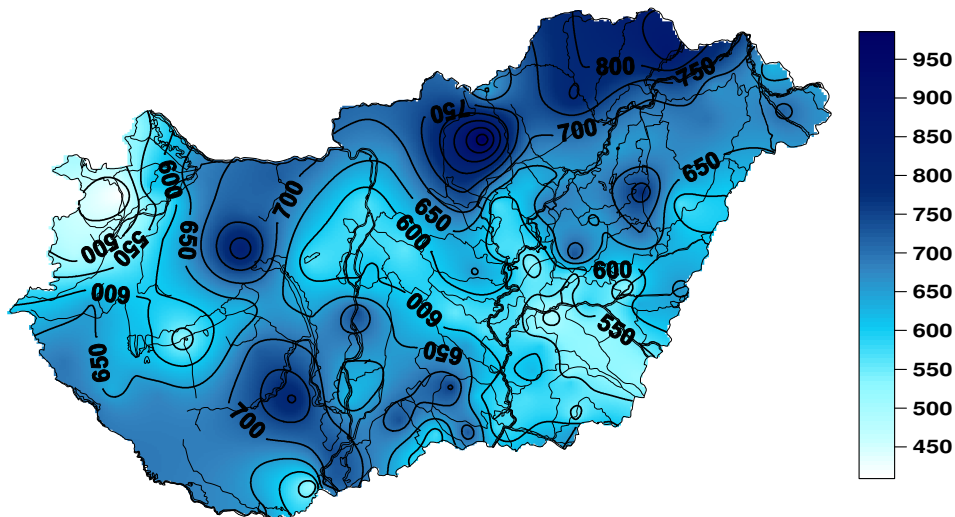
A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (%) a 2010. január-augusztus időszakban

A 2010. január-augusztus nyolchavi csapadékösszeg 407 mm (Kapuvár) és 989 mm (Kékestető) között alakult, az országos területi átlagérték 637 mm volt, amely az időszakos átlagnál 251 mm-rel (65 %-kal) magasabb.

A 2010. január-augusztus időszakban lehullott csapadék mennyisége az ország egész területén meghaladta az időszakos átlagot.

A 2010. január-augusztus havi csapadékösszeg (mm) területi eloszlása

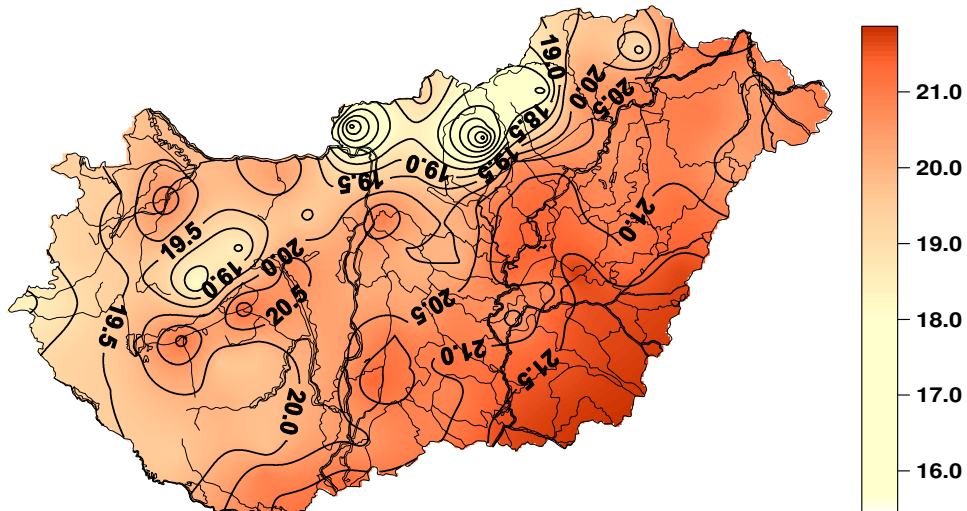

Országos áttekintésben az időszakos átlaghoz viszonyított legnagyobb nyolchavi csapadéktöbblet (350-470 mm) a Börzsöny kivételével az Északi-középhegység területén, a Dunántúl délkeleti és a Duna-Tisza köze délnyugati részén, valamint a Hajdúság egyes körzeteiben alakult ki. Az átlaghoz viszonyított legnagyobb időszakos nyolchavi csapadéktöbblet (470 mm) Sáropatak állomáson fordult elő.

Léghőmérséklet

Az augusztus havi középhőmérséklet 15,3 °C (Kékestető) és 21,8 °C (Pitvaros, Túrkeve) között alakult, az országos területi átlagérték 20,1 °C volt, ami 0,2 °C-kal magasabb az átlagnál.

A 2010. augusztus havi középhőmérséklet (°C) területi eloszlása

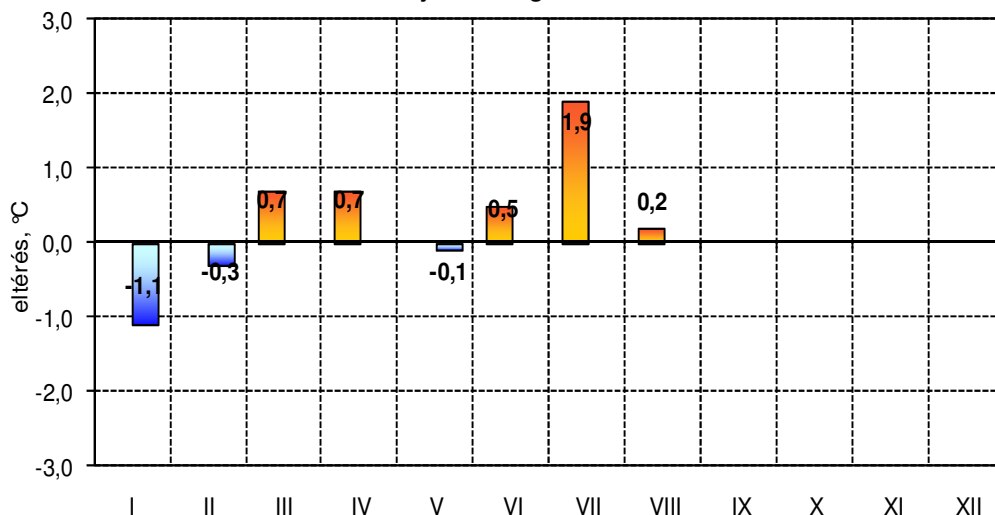

A havi középhőmérséklet az ország területének több mint a felén elérte, illetve meghaladta az augusztusi átlagot. Az átlagtól való legnagyobb pozitív eltérés (1,0-1,6 °C) a Tiszántúl keleti részén, a Nyírség, a Rétköz és a Bodrogköz területén fordult elő. A Dunántúl nagy részén a havi középhőmérséklet kissé elmaradt a sokéves augusztusi átlagtól, a legnagyobb negatív eltérés (1,0-1,6 °C) a Bakonyban fordult elő.

Országos áttekintésben az átlaghoz viszonyított legnagyobb negatív eltérés (1,6 °C) Tés [Veszprém m.], a legnagyobb pozitív eltérés (1,6 °C) Záhony állomáson fordult elő.

Az alábbi ábrán a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékeinek idej alakulását szemléltetjük.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékeinek sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2010. január-augusztus időszakban

Talajnedvesség

A talaj nedvességtartalmának mélységi rétegenkénti jellemzését – beleértve a területi különbségek bemutatását és rövid értékelését – az Országos Meteorológiai Szolgálat által meghatározott, %-ban megadott talajtelítettségi adatok alapján végeztük el.

2010. augusztus végén a talaj legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma síkvidékeinken az egy hónappal korábbi állapothoz képest mérsékelten növekedett, néhány kisebb körzet kivételével jellemző volt a telített, sokfelé az ezt meghaladó túlnedvesedett állapot.

A 20-50 cm-es talajrétegek nedvességtartalmát augusztus végén jelentős területi különbségek jellemezték. A Kisalföld és a Mezőföld területén a nedvességtartalmat jellemző telítettségi értékek jelentősen (területi átlagban mintegy 40%-kal) növekedtek és a hónap utolsó napján a 70-90% közötti értékek voltak jellemzők.

Az Alföld területén ugyanebben a talajrétegben a nedvességtartalom az egy hónappal korábbi állapothoz képest mindenütt csökkent. A legnagyobb mértékű változás (területi átlagban a telítettségi értékek 30-40%-os csökkenése) az Alföld középső és déli részén következett be. Az északi-északkeleti területeken a nedvességtartalom csökkenése kisebb mértékű (területi átlagban a telítettségi értékek mintegy 20 %-os) volt.

A rendelkezésre álló adatok szerint az 50-100 cm-es talajréteg nedvességtartalma augusztusban síkvidékeinken mindenütt csökkent. A jellemző telítettségi értékek általában 35-55 % között alakultak, ennél nagyobb nedvességtartalom (60-80% közötti telítettség) az Alföld északkeleti részén fordult elő.

Talajvíz

Augusztusban a síkvidéki területek meghatározó részén 5-10 cm közötti, a Tiszántúl, a Mezőföld és a Dráva-menti síkság egyes körzeteiben 25-50 cm süllyedés mutatkozott. Máshol (Szatmári-síkság, Bodrogek, Nagy-Sárrét, Pesti-síkság, Mosoni-síkság, Felső- és Alsó-Szigetköz) jellemzően 5-10 cm közötti, helyenként 10-20 cm-es, esetenként 50-60 cm-es emelkedés jelentkezett.

Az 1971-2000 közötti időszak augusztus havi átlagértékeihez viszonyítva jelentős csökkenés csak a Duna-Tisza köze legmagasabb térszínein, a Hátság északnyugati és délkeleti részterületén, illetve a Mátra előterében mutatkozott. A viszonyítási időszak átlagánál magasabb, helyenként 150 cm-t meghaladó talajvízszint a Nagykunság területén, a Borsodi-Mezőség, a Sajó-Hernád sík, a Hajdúhát, a Jászság, a Gerje-Perje sík, a Szolnoki-ártér területén, továbbá a Maros hordalékkúpja egyes körzeteiben és az Alsó-Tisza völgy északi részén jelentkezett. Az Alföld más tájegységein, továbbá a Mezőföld és a Dráva-menti síkság területén többnyire kisebb, 50-100 cm közötti, a Kisalföld területének meghatározó részén azonban csak 0-50 cm közötti változások alakult ki.

A talajvízszint a síkvidékek területi átlagában augusztusban az 1971-2000. közötti időszak augusztus havi átlagértékénél 60-65 cm-rel magasabban helyezkedett el.

Belvízi helyzetértékelés

2010 augusztusában országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 237,50 millió m³ volt, amely 36,28 millió m³-rel (13 %-kal) maradt el az előző havi mennyiségtől. Az augusztus havi vízforgalom egy része a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

Az augusztus hónapban megfigyelt belvizek nagyobbik része az előző hónapról húzódott át. A legnagyobb mértékű (a terület legalább egyötödét érintő) maximális elöntések a következő belvízrendszerekben jelentkeztek: 23. Taktaközi, 82. Ujszegedi, 83. Maros balparti. Az augusztusi elöntések maximuma a hónap első napján volt. Ezt követően a hónap közepéig az elöntött terület kiterjedése folyamatosan csökkent, majd a hónap közepén bekövetkezett csapadékos időszakban átmenetileg emelkedett.

Szeptember első napjaiban a belvizek területe országos összesítésben mintegy 22000 ha volt, amelynek hozzávetőlegesen 50 %-a a Felső-Tisza vidék területét érintette. Ugyanebben az időszakban az ÉKÖVÍZIG és a TIKÖVÍZIG működési területén 3000-5000 ha közötti belvizeket jeleztek fel.

Országos összesítésben 2010 augusztusában a belvizek maximális kiterjedése 67110 ha volt.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2010 augusztusában országos összesítésben az előző havi értékhez képest 11,78 millió m³-rel (9 %-kal) csökkent.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2010. augusztus 28-án kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint a szeptember hónap az átlagosnál melegebb és átlagosan csapadékos lesz, az október az átlagosnál melegebb és átlagosnál csapadékosabb, míg a november az átlagosnál melegebb és átlagosnál kissé csapadékosabb hónap lesz.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékek között várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

Hónap	Havi középhőmérséklet (°C)	Havi csapadékösszeg (mm)
szeptember	15,7 – 17,3 (15,6)	30 – 80 (52)
október	10,2 – 11,9 (10,3)	40 – 90 (47)
november	4,7 – 6,7 (4,2)	35 – 75 (53)

Az OMSZ 2010. szeptember 6-án kiadott középtávú előrejelzése szerint a következő 10 napon mérsékeltén változó koraőszi időjárás várható. Az időszak első felében (keddtől szombatig) egy nyugat felől érkező frontzóna határozza meg az időjárást.

A frontálzónán a Genovai-öbölben önálló ciklon fejlődik, amelynek haladási irányába a vízgyűjtő területeink is beletartoznak. Az ilyen helyzetekben megszokott módon a csapadék területi és időbeli eloszlása még kérdéses, mindenesetre a ciklon jelentős mennyiségű csapadék lehetőségét hordozza magában. A ciklontevékenység egészen szombatig kitart, majd végül anticiklon épül ki Közép-Európa felett. A jövő hét első felében területi átlagban számottevő mennyiségű csapadék nem várható.

A hőmérséklet alakulásában az időszak folyamán lényeges ingadozások nem valószínűek, a napi középhőmérsékletek az időszakos átlag közelében várhatók.

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2010. szeptemberre előrejelzett értékei

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2010. augusztusi és 2009. augusztusi értékeiből számított arányszám országos átlaga 1,811. Ezek szerint 2010 augusztusában országosan sokkal nedvesebb volt a vízháztartási helyzet, mint 2009 augusztusában.

A 2010. szeptember hónapra három változatban előrejelzett GVM-értékek térképszerű feldolgozását a következő oldali ábrán mutatjuk be.

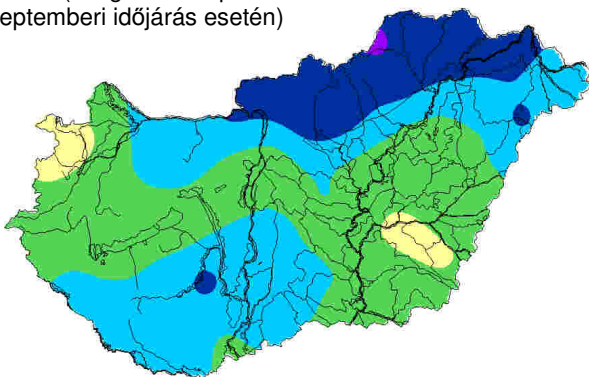
A GVM előrejelzett értékei minden állomáson mindhárom változatban felette vannak a sokévi szeptemberi átlagnak, néhány állomáson, pl. Kecskeméten, Nyíregyházán, Pécsen és Szolnokon erősen megközelítik az eddig előfordult maximális szeptemberi értéket. A területi eloszlás tekintetében a legnedvesebb állapot az ország északi részén, a viszonylag szárazabb állapot pedig a Tiszántúl déli részén, valamint a Kisalföld nyugati részén várható.

A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) 2010. szeptemberre előrejelzett értékei

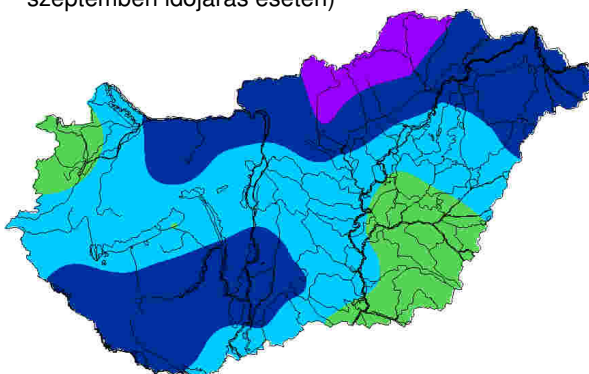
A-változat (csapadékszegény szeptemberi időjárás esetén)

B-változat (átlagosan csapadékos szeptemberi időjárás esetén)

C-változat (átlagosnál csapadékosabb szeptemberi időjárás esetén)

GVM

Belvz-előrejelzés

Szeptemberben a belvízi elöntés további csökkenése várható, októberben viszont megnő az őszi belvz kialakulásának valószínűsége, mégpedig elsősorban az Alföld északkeleti részén, ahol a jelenlegi vízháztartási helyzet leginkább nedves.

Előzetes éves aszályértékelés

2010-ben az augusztus végéig számítandó aszályindex (PAI) egyik vizsgált állomáson sem lépte túl a mérsékelt aszály küszöbértékét, a 6,0 értéket, de néhány állomás adata (PAI=4,0-6,0°C/100) az aszályközeli állapot, illetve az egészen enyhe aszály kialakulására utal. Ezek az állomások zömmel az Alföld középső-déli részén, valamint a Kisalföld nyugati térségében található. 2010-ben az aszályindex 68 állomás adatából számított országos területi átlaga 3,3°C/100mm-re adódott, ami összességében aszálymentes évet jelent.

Az aszályindex (PAI) 2010-es értékeinek területi eloszlása

